

KUNZES RÖDA KO

Uppläsning av Herbert Lagman

(Texten hämtad ur "En bok om Estlands svenskar, del 3B).

Förr i tiden, då jag var liten, brukade odensholmsborna ibland komma till Spithamn. Vanligen kom de med motorbåt till Derhamnsviken, och innan de gick vidare till byn eller till handelsboden, vart de nu hade ärende, brukade de ibland sitta hos oss och prata eller fråga efter nyheter. Men oftast hade de väldigt bråttom och dessutom talade de så fort att man inte hann fatta vad de sade.

På norra sidan av Holmen, där som det där farliga Nygrundet låg, fanns det en fyrbåk, Odensholms fyr. Förman för fyren var Konse, eller Kunze, som namnet visst skrevs. Konse talade rikssvenska och var från Finland, eller var han rentav av tysk släkt. Hade de andra odensholmsborna bråttom, så hade Konse tid tillräckligt. En kanna öl hann han alltid dricka ur innan han gick, och oftast kom han, när han visste att man hade bryggt. Ett par kannor öl var för honom ingenting att dricka ur. Och hans mage var stor som på en riktig öldrickare. En gång då han hade ätit hos oss, visst köttsoffa med klimpar, sade han att han hade ätit duktigt och försökte klappa med handen på magen, men han nådde inte längre med handen än till sidan. Det tänkte alla, att det var roligt. Smått berusad var Konse jämt. Och svära kunde han.

En gång då han skulle vidare till stan, lämnade han en röd fotogendunk stående hos oss. Den stod där bakom farstudörren i ett par eller tre veckor, och jag brukade tillsammans med min yngre bror ofta gå för att titta på fotogendunken, eftersom den var så vacker. Ibland brukade jag till och med drömma om den. Några månader tidigare hade vi fått en liten syster. En gång kom Henders Josef, som byggde en skuta tillsammans med den gamle (farfar) i Derhamn, en morgon in till oss innan han gick ut till Derhamn. Jag började genast prata med honom och sedan frågade han också, vad min lilla syster hette och hur stor hon var. — Å, hon är snart lika stor som Koneses röda fotogendunk, sade jag.

Henders Josef skrattade åt detta, och efteråt talade han många gånger därom, när han kom till oss. Självisste jag inte, varför de andra skrattade åt det. Jag hade ju själv mätt lillasyster och funnit, att hon var just lika lång som Koneses röda fotogendunk.

Men den här gången var det Koneses röda ko som jag skulle tala om. Som jag redan nämnde tyckte Konse väldigt mycket om öl, och annat starkt drack han också så mycket som han bara kunde komma åt. Att det var en stor synd att dricka på detta sätt så att man jämt var yr i huvudet, det visste ju alla. Och det var också klart att sådant drickande inte skulle sluta väl. Man hade tidigare hört hur det gick med drinkare och vem som till sist tog dem. Alla kom till helvetet. Snart började det också gå rykten, att Konse såg syner och annat oknytt, då han var riktigt full.

Och så hade det hänt en gång. Det hade varit just vid påsktiden. Konse själv och de andra odensholmsborna hade bryggt och hade hållit på att dricka och stimma en längre tid. En natt, då Konse själv hade vakten, hade han tagit ölkannan med sig upp i fyren, och där hade han suttit och druckit för sig själv och svurit. När han så hade suttit där en stund hade han råkat titta upp och då hade han sett en stor röd ko, som hade stått utanför fönstret på fyren. Hur hon kunde stå där så högt uppe i luften hade han inte alls kunnat begripa. Kon hade sett på honom med stora arga ögon och blåst eld genom näsan. Nu var Konse inte bland de räddaste männen, men detta var dock mer än han kunde tåla. Han hade fått ena stöveln av foten och kastat ut den genom fönstret mitt emellan ögonen på denna djävulsko. Med detsamma hade kon försvunnit men själv hade han inte längre vågat bli ensam kvar i fyren. Ner hade han kommit så fort att han inte ens hunnit ta med sig ölkannan. Dagen därpå hade han varit ute och letat efter stöveln som han kastat ut genom fönstret, men inte kunnat hitta den nånstans. Men det var andra som visste bättre, när han väl talat om, hur det hela hade gått till. Man visste mycket väl vart stöveln hade tagit vägen och vem som snart skulle ta honom själv också. Ingen riktig ko kunde ju klättra upp i fyren; det var "den ludne", som hade förvandlat

sig till en ko och visat sig för honom. Han hade kommit för att se hur långt han hade hunnit med drickandet och om han snart skulle börja ta honom.

Ett par år senare dog Konse. Man visste inte riktigt vad för sjukdom han haft, men full hade han varit då också. Med tiden hade han blivit ännu större och tyngre, och det hade varit svårt att få en kista som han rymdes i. När han fördes till kyrkogården hade det åskat och blixtrat, och kistan hade brakat och knakat precis som om någon hade velat pressa sig ut. Människorna som följde med till kyrkogården hade sett en svart skugga som hade följt med hela tiden, och just som kistan skulle sänkas i graven hade något svart och ludet satt sig grensle över den. Alla visste genast vem det var. Prästen hade själv blivit så rädd att han korsat sig, något som ju kristet folk inte gjorde mera. Det var bara ryssarna som slog kors för sig.

Efteråt talade man länge om Konse och den röda kon, som han hade sett. Men själv mindes jag bättre den röda fotogendunken, den där som flera veckor stod bakom farstudörren.